Vol. 12, No 1, Spring & Summer 2022 ISSN(Print): 2251-6344 ISSN(Online): 2538-4112

Library and Information Science Research

https://Infosci.um.ac.ir

Research Article DOI: 10.22067/infosci.2022.68747.1011

Analyzing Iranian Scientific Publications in the Field of Digital Library

Saeed Malekmohammadi[1], Mohsen Haji Zeinolabedini[2], Masoumeh Karimi[3]

Recived: 06/02/2021 Accepted: 19/03/2022

Abstract

Introduction: Scientific publications are among the most important indicators for evaluating the development of scientific fields in different countries. Assessment of scientific output is necessary. The purpose of this study is to identify the status of Iranian scientific publications produced in the field of digital library.

Methodology: This research is applied and an analytic survey. The research method was bibliometrics. Statistical population of the research included articles and abstracts of theses that have been published in the field of digital libraries during the years 2007- 2018. Data gathering instrument was a check list. Descriptive statistics and Excel software have been used to analyze the data.

Findings: The findings showed that most of the scientific producers belonged to digital library field, from the educational degree viewpoints, MA degree and in affiliation, Islamic Azad University of Hamadan and the gender was man. In scientific cooperation, most of the articles were written in groups. The most active authors were Yaghoob Nourouzi, Mehdi Alipour Hafezi and Ramatallh Fattahi. Highly-considered research kind was analytic–descriptive survey and the most-used keyword was digital library. The most active thesis supervisors of this field were Mehdi Alipour Hafezi (13), Yaghoob Nouruzi (9) and Esmat Moneni (4).

Conclusion: By analyzing research in the field of digital libraries, it can be concluded that surveys were dominant and good theoretical and practical research has been presented. But in some areas such as knowledge organization, processing systems, conceptual patterns, knowledge representation, interoperability and web content have been less or seldom surveyed; therefore, it is necessary that the researchers and the experts of digital library field should have more efforts to produce the related resources.

Keywords: Digital library, Researches, theses, Scientific production, Bibliometrics.

Citation: Malekmohammadi, S., HajiZeinolabedini, M., Karimi, M. (2022). Analyzing Iranian Scientific Publications in the Field of Digital Library. Library and Information Science Research, 12(1), 166-185. doi: 10.22067/infosci.2022.68747.1011

1. Publication Supervisor of Institute for Higher Education ACECR Khuzestan, Ahvaz, Iran. (Corresponding Author), Email: saeedmalekmohammadi9077@gmail.com
2. Assistant Professor, Knowledge & Information Science, ShahidBeheshti University, Tehran, Iran.
3. Ph.D. Student, Knowledge and Information Science, Shiraz University, Shiraz, Iran.

پژوهشنامه کتابداری و اطلاع رسانی

https://infosci.um.ac.ir

مقاله پژوهشی	DOI: 10.22067/infosci.2022.68747.1011	دسترسی آزاد

تحلیل بروندادهای علمی ایران در حوزه کتابخانه دیجیتالی

سعید ملک محمدی[۱]، دکتر محسن حاجی‌زین‌العابدینی[۲]، معصومه کریمی[۳]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۸

چکیده

هدف: بروندادهای علمی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی میزان توسعه حوزه‌های علمی در کشورهای مختلف است. سنجش و ارزیابی بروندادهای علمی از ضروریات است. پژوهش حاضر به شناسایی وضعیت بروندادهای علمی ایران در حوزه کتابخانه دیجیتالی پرداخته است.

روش‌شناسی: پژوهش از نظر هدف کاربردی، و از نظر نوع پژوهش، پیمایشی ـ تحلیلی است. روش پژوهش مورد استفاده، کتابسنجی بوده است. جامعه آماری پژوهش شامل مقالات و چکیده پایان‌نامه‌هایی است که در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های ۱۳۹۷- ۱۳۸۶ منتشر شده‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها، سیاهه وارسی و برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و نرم‌افزار اکسل استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بیشترین آمار تولیدکنندگان متون علمی مربوط به حوزه کتابخانه دیجیتال، از نظر مقطع تحصیلی، کارشناسی ارشد؛ وابستگی سازمانی، دانشگاه آزاد اسلامی همدان، جنسیت، مرد و از نظر همکاری علمی، بیشترین مقالات به‌صورت گروهی نوشته شده است. فعال‌ترین نویسندگان مقالات یعقوب نوروزی، مهدی علیپور حافظی و رحمت‌الله فتاحی است. بیشتر پژوهش‌ها از نظر نوع، پژوهش پیمایشی توصیفی و بیشترین کلیدواژه‌ها، کتابخانه دیجیتالی بود. فعال‌ترین اساتید راهنمای پایان‌نامه‌های این حوزه، مهدی علیپور حافظی (۱۳)، یعقوب نوروزی (۹) و عصمت مومنی (۴) بوده است.

نتیجه‌گیری: با تحلیل پژوهش‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی می‌توان نتیجه گرفت که در بعضی از حوزه‌های کتابخانه دیجیتال توجه خوبی صورت گرفته و پژوهش‌های نظری و کاربردی مطلوبی ارائه شده است. اما در برخی حوزه‌ها مانند سازماندهی دانش، سیستم‌های پردازش، الگوهای مفهومی، بازنمون دانش، میانکنش‌پذیری و محتوای وب به‌ترتیب یا پژوهشی صورت نگرفته یا کمتر انجام شده است. بنابراین ضروری است که پژوهشگران و متخصصان حوزه کتابخانه دیجیتالی در ایران توجه و اهتمام بیشتری به تولید منابع در این محورهای موضوعی داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: کتابخانه دیجیتال، پژوهش‌ها، پایان‌نامه‌ها، بروندادهای علمی، کتابسنجی

۱. مسئول انتشارات موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، (نویسنده مسئول)، saeedmalekmohammadi9077@gmail.com

۲. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، zabedini@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شیراز، nf_karimi@yahoo.com

مقدمه

پژوهش در مورد کتابخانه‌های دیجیتالی مراحل مختلفی را طی کرده، اما علاقه به موضوع کتابخانه‌های دیجیتالی، در قالب مطالعات نظری و کاربردی از دهه ۱۹۹۰ افزایش یافته است (علیپور حافظی، ۱۳۸۶). پژوهش و همکاری پژوهشگران حوزه‌های گوناگون است که توانسته توسعه کتابخانه‌های دیجیتالی را طی سال‌های گذشته امکان‌پذیر کند. موضوع این پژوهش‌ها به‌مرور زمان با تغییراتی مواجه بوده است. به‌طور مثال، در مراحل آغازین پیدایش کتابخانه‌های دیجیتالی، پژوهشگران بیشتر روی زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری متمرکز بودند در حالی که در مراحل بعدی، کاربران و رفتار آن‌ها در کانون توجه قرار گرفتند (نوروزی و سلطانعلی دستجردی، ۱۳۹۴). گرایش موضوعی کتابخانه دیجیتالی به‌عنوان بخشی از حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی که بسیار مورد تأکید متخصصان حوزه رایانه است، جدیدترین نسل کتابخانه‌ها را که در نتیجه رویارویی با تحولات فناوری در عصر حاضر پدید آمده مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. این حوزه تخصصی حاصل سلسله‌ای از اندیشه‌ها و راهکارها با هدف حفظ جایگاه کتابخانه‌ها در امر پژوهش و تولید علوم جدید و به‌طور کلی در چرخه دانش، در فضای وب است. از آنجا که توسعه کتابخانه‌های دیجیتالی با توجه به پیشرفت‌های صورت گرفته در عرصه فناوری و ایجاد محیط فعالیت جدید جزء اولویت‌های توسعه علمی محسوب می‌شود، حوزه مطالعاتی کتابخانه‌های دیجیتالی نیز دارای اهمیت خاصی در پیشبرد و توسعه علمی کشور است (غفاری، غلامحسینی و جعفری‌فر، ۱۳۹۶). تغییر و تحولات فناورانه، بشر را با این پرسش کلی مواجه کرده است که چگونه می‌شود فناوری‌هایی که جهان را تسخیر کرده است، در خدمت کتابخانه گرفت؟ در برابر این پرسش مهم، پاسخ‌های متعددی از حوزه علوم رایانه و فناوری اطلاعات ارائه شده است که یکی از مهمترین آن‌ها، کتابخانه دیجیتال است. با آنکه بحث کتابخانه دیجیتال، سال‌هاست مطرح شده و همپای مباحث نظری آن تلاش شده است تا تجربه‌های عملی و پیاده‌سازی‌های مطلوبی در ارتباط با آن صورت گیرد، با این وجود، کتابخانه‌های دیجیتالی فعلی در کشور فاصلهٔ زیادی تا رسیدن به نقطه استاندارد و با نمونه‌های خارجی خود دارند. برخلاف کتابخانه‌های سنتی که سازوکار مشخصی داشته و پشتوانه قرن‌ها تجربه را دارا هستند، کتابخانه‌های دیجیتالی، نوپا بوده و تحقیقات در این حوزه در مقایسه با کتابخانه‌های سنتی بسیار محدودتر است. لازمه ارتقای این توان و ظرفیت، بهبود وضعیت تولید اطلاعات علمی در این حوزه است. از این‌رو در طول سی سال اخیر، تحقیقات بسیاری به حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی پرداخته‌اند. با توجه به گسترش دامنه پژوهش کتابخانه‌های دیجیتالی پژوهشگران این حوزه جهت توفیق در انجام پژوهش‌های جدید، بیش‌ازپیش نیاز دارند تا با کشورها، مؤسسات و دانشگاه‌های پیشتاز در تولید علم این حوزه آشنا شوند و نویسندگانی که بیشترین انتشارات علمی در این حوزه را داشته‌اند بشناسند. با توجه به اینکه مجله‌های علمی یکی از منابع مهم برای چاپ و نشر اطلاعات علمی و فنی هستند که پژوهشگران نتایج پژوهش خود را از طریق آن به چاپ می‌رسانند و یافته‌ها و اندیشه‌های خود را اشاعه می‌دهند

(عباداله عموقین و جعفری‌فر، ۱۳۹۳) مقاله‌ها، کتاب‌ها، سخنرانی‌ها، کارگاه‌های آموزشی، پایان‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی و سایر منابع منتشر شده، بسترهای اصلی بحث‌های نظری و عملی کتابخانه دیجیتالی را در بردارند. انتشارات در زمینه کتابخانه دیجیتال در این منابع، بخش قابل‌توجهی از انتشارات علمی کشور را به خود اختصاص داده‌اند و به‌عنوان سرمایه‌های علمی و فکری مراکز دانشگاهی درخور توجه هستند. بررسی انتشارات علمی در هر حوزه دانشی، می‌تواند نویسندگان و نشریات فعال و زمینه‌های موضوعی که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند را شناسایی کرده و نقاط قوت و ضعف فعالیت‌ها را نمایان سازد. یکی از مهمترین کاربردهای این پژوهش می‌تواند روشن کردن وضعیت و ارائه داده‌های برای تصمیم‌گیران و سیاستگذاران باشد. در اختیار داشتن نمایی کلی از وضعیت پژوهش و انتشارات حوزه کتابخانه دیجیتال، می‌تواند راهگشای سیاست‌های آینده این حوزه باشد.

کتابخانه‌های دیجیتال در سال‌های اخیر بودجه زیادی از کتابخانه‌ها را برای مجموعه‌سازی، سازماندهی و مخصوصاً دیجیتال‌سازی به خود اختصاص داده و وقت و انرژی فراوانی از کتابخانه‌ها را گرفته‌اند. به همین خاطر در رسته موضوعات با اهمیت بالا در کتابخانه‌ها و محافل علمی به‌شمار می‌آیند. شناخت وضعیت دانش تولیدی کتابخانه دیجیتال می‌تواند زمینه لازم برای توسعه، آسیب‌شناسی، الگوگیری و اصلاح روندهای موجود را فراهم آورد. در این پژوهش تلاش شده است که تمامی آثار منتشر شده در بازه زمانی حدود یک دهه اخیر مورد بررسی قرار گرفته و چشم‌اندازی از قوت‌ها و ضعف‌ها و شکاف‌های این حوزه روشن و ارائه شود.

پیشینه پژوهش

در سال‌های اخیر پژوهش‌های گسترده‌ای هم از نظر کمی و هم از نظر کیفی در زمینه کتابخانه دیجیتال صورت گرفته است که همه حکایت از رشد و توسعه مطالعات این حوزه دارد. در این بخش به نمونه‌هایی از این پژوهش‌ها اشاره می‌شود.

بعضی از پژوهش‌ها، مطالعات حوزه کتابخانه دیجیتال را از نظر تنوع الگوی نویسندگی مورد بررسی قرار داده‌اند، مانند پژوهش رمضانی (۱۳۹۳) (یک و دونویسنده‌ای)، رمضانی، علیپور حافظی و مومنی (۱۳۹۷) (دونویسنده‌ای)، طاهری، گلینی‌مقدم و جعفری (۱۳۹۷) (تک نویسنده‌ای)، ملک‌محمدی و حاجی زین‌العابدینی (۱۳۹۵) و لیو، بولن، نلسون و ون دو سامپل[1] (۲۰۰۵) (به شکل گروهی)، سینق، میتال و احمد[2] (۲۰۰۷) (تک نویسنده‌ای)، چاندراشکارای، مولا، هاریناراپانا و راماچاندرا[3] (۲۰۱۰) (تک

1. Liu, Bollen, Nelson, & Van de Sompel
2. Singh, Mittal & Ahmad
3. Chandrashekarai, Mulla, & Harinarayana, Ramachandra

نویسنده‌ای)، هان، شی، لی، وانگ، شن و سو[1] (۲۰۱۴) (دو نویسنده‌ای)، شکلا و ورما[2] (۲۰۱۹) (دو نویسنده‌ای) و بعضی هم به ارزیابی بروندادهای تحقیقاتی حوزه کتابخانه دیجیتال پرداخته‌اند، مانند پژوهش رمضانی (۱۳۹۳)، عربی (۱۳۹۴)، سهیلی (۱۳۹۷)، احمد، مینگ و رافی[3] (۲۰۱۸)، شکلا و ورما (۲۰۱۹)، ویزاخی، کومبار و شیوارام[4] (۲۰۲۰) و بعضی از پژوهش‌ها نیز به شناسایی نویسندگان و دانشگاه‌های فعال در حوزه کتابخانه دیجیتال پرداخته‌اند، مانند پژوهش‌های شیخ‌شعاعی، جدیدی، رحیمی و مسعودی (۱۳۹۲)، شاهرخی (۱۳۹۳)، رمضانی (۱۳۹۳)، نوروزی و خدادادشهری (۱۳۹۵).

بررسی پیشینه‌ها در مجموع، بیانگر آن است که به‌طور کلی پژوهش‌های انجام شده در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی بسیار گسترده است و از ابعاد مختلفی به بررسی بروندادهای علمی این حوزه پرداخته شده است. اغلب پیشینه‌های پژوهش حاضر در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی بیشتر از لحاظ تنوع الگوی نویسندگی و نشریات فعال مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در سال‌های اخیر استفاده از روش‌های علم‌سنجی و کتابسنجی در حوزه‌های مختلف دانش و رشته‌ها مورد استقبال پژوهشگران واقع شده و روند انجام پژوهش‌های علم‌سنجی و کتابسنجی در میان رشته‌های علمی مختلف، رو به گسترش بوده است. از آنجا که تابه‌حال پژوهشی که به‌طور جامع با استفاده از روش کتاب‌سنجی به تحلیل مقالات و پایان‌نامه‌های فارسی و یا به‌عبارتی به بررسی روند پژوهش‌ها و بروندادهای علمی در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران پرداخته باشد، صورت نگرفته است بنابراین در پژوهش تلاش می‌شود با استفاده از روش کتابسنجی به شناسایی وضعیت بروندادهای علمی ایران در حوزه کتابخانه دیجیتالی بپردازد.

روش‌شناسی پژوهش

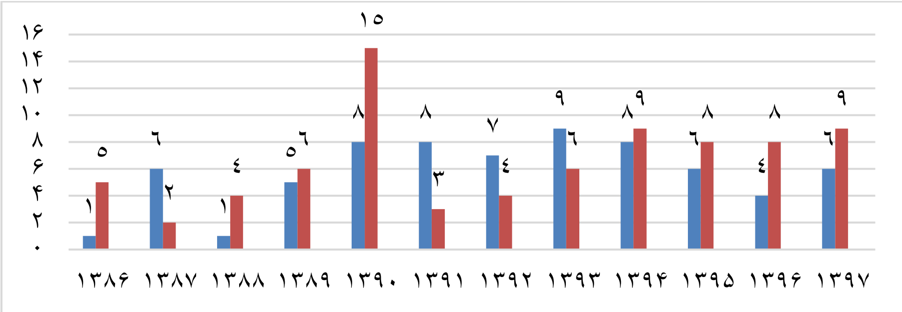
این پژوهش از نوع کاربردی است که با روش کتابخانه‌ای و سندی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل مقالات و چکیده پایان‌نامه‌هایی (۶۹ مقاله و ۷۹ چکیده پایان‌نامه) است که طی سال‌های ۱۳۸۶- ۱۳۹۷ در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی منتشر شده‌اند. دلیل انتخاب این جامعه پژوهشی این بوده است که انتشارات حدود یک دهه اخیر را که شاهد رشد و گسترش کتابخانه‌های دیجیتالی بوده‌ایم، بررسی کنیم. چراکه کتابخانه‌های دیجیتال ایجاد شده و توسعه‌یافته در یک دهه اخیر بسیار زیاد بوده‌اند و طبیعتاً نیاز است که زمینه‌های اجرای آن‌ها در دل مطالعات نظری فراهم آمده باشد. ابزار گردآوری داده‌ها، سیاهه وارسی بود که شامل اطلاعات کتابشناختی مقالات اعم از عنوان مجله، سال انتشار، عنوان مقاله، نوع پژوهش، کلیدواژه‌های مقاله و ابزار گردآوری داده‌های پژوهش، نام نویسندگان، مرتبه علمی و وابستگی سازمانی نویسندگان بود و در مورد پایان‌نامه‌ها شامل عنوان پایان‌نامه، نویسنده، استاد راهنما و

1. Han, Shi, Li, Wang, Shen, & Su
2. Shukla & Verma
3. Ahmad, Ming, & Rafi
4. Visakhi, Kumbar, & Shivaram

مشاور، سال ارائه، مقطع تحصیلی و دانشگاه ارائه‌دهنده بود. جهت گردآوری داده‌های پژوهش، با جستجو کردن کلیدواژه «کتابخانه دیجیتالی» در بانک‌های اطلاعاتی مگ ایران، نورمگز۱، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی۲ (SID) و پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، جمع‌آوری گردید. با توجه به ارزش و اهمیت علمی اطلاعات کتابشناختی مقالات و پایان‌نامه‌ها، در پژوهش حاضر به‌علت ناقص بودن اطلاعات کتابشناختی بعضی از مقالات و پایان‌نامه‌ها، از جامعه آماری پژوهش حذف شدند. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و نرم‌افزار اکسل استفاده شده است.

یافته‌ها

نمودار شماره ۱، شامل تعداد مقالات (به رنگ آبی) و پایان‌نامه‌های (به رنگ قرمز) منتشر شده در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی بازهٔ زمانی ۱۳۸۶- ۱۳۹۷ می‌باشد.

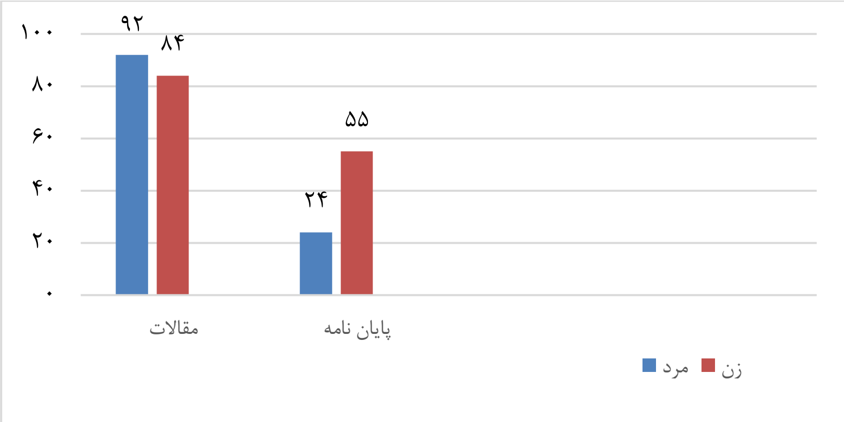
نمودار ۱. وضعیت مقالات و پایان‌نامه‌های منتشر شده در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی برحسب تاریخ انتشار

همان‌طور که از نمودار ۱، برمی‌آید وضعیت نشر مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را در طی سال‌های ۱۳۹۷ـ ۱۳۸۶ نشان می‌دهد و به‌ترتیب بیشترین تعداد مقاله مربوط به سال ۱۳۹۳ با (۹ عنوان مقاله) و کمترین مربوط به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۶ با ۱ عنوان مقاله می‌باشد. از طرف دیگر نتایج نمودار ۱، وضعیت تاریخ ارائه پایان‌نامه‌های کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مختلف را نشان می‌دهد. سال ۱۳۹۰ با فراوانی ۱۵، سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۷ با فراوانی ۹، سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ با فراوانی ۸، دارای بیشترین فراوانی بودند که به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً به‌علت ناقص بودن اطلاعات کتابشناختی بعضی از پایان‌نامه‌ها طی سال‌های مختلف، از جامعه آماری پژوهش حذف شدند.

نمودار شماره ۲، جنسیت نویسندگان مقالات و پایان‌نامه‌های منتشر شده در حوزه کتابخانه‌های

1. Noormags
2. scientific information database

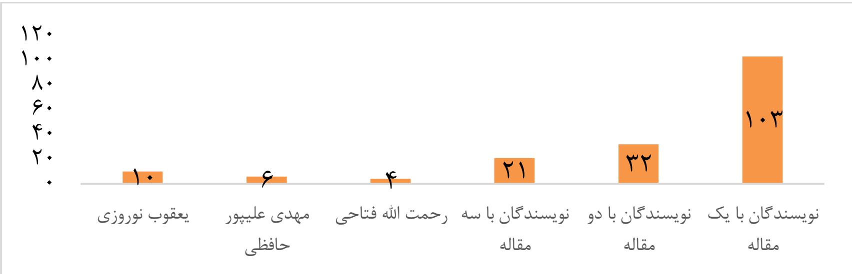
دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی، را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. جنسیت نویسندگان مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

نتایج نمودار ۲، جنسیت نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد که مردان با فراوانی ۹۲ بیشتر از زنان با فراوانی ۸۴ می‌باشد. از طرف دیگر نتایج نمودار ۲، جنسیت نویسندگان پایان‌نامه‌های کتابخانه‌های دیجیتالی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد که نویسندگان زن با فراوانی ۵۵ و نویسندگان مرد با فراوانی ۲۴ بوده و تعداد نویسندگان زن بیشتر از نویسندگان مرد است.

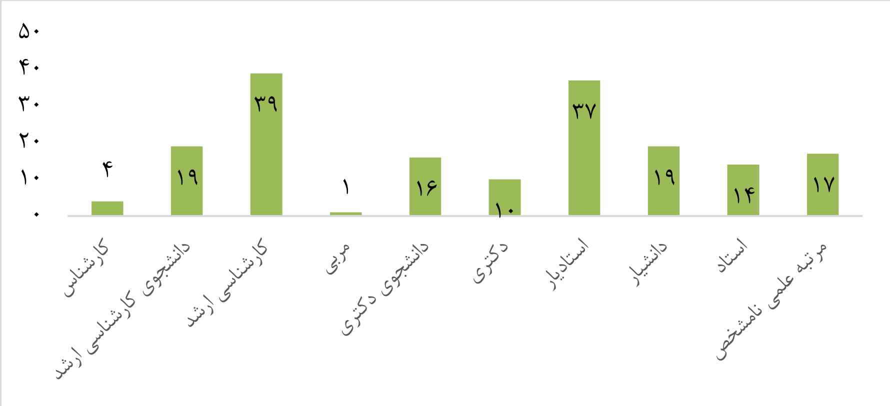
نمودار شماره ۳، شامل پرکارترین و فعال‌ترین نویسندگان مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی، می‌باشد.

نمودار ۳. نویسندگان فعال در تولید مقالات نشریات فارسی حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

همان‌طور که از نمودار ۳، برمی‌آید به‌ترتیب یعقوب نوروزی، مهدی علیپور حافظی و رحمت‌الله فتاحی جزء پرکارترین و فعال‌ترین نویسندگان حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران محسوب می‌شوند و در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً به‌علت اینکه تعداد نویسندگان با یک مقاله و دو مقاله زیاد است از آوردن اسامی آن‌ها خودداری گردید.

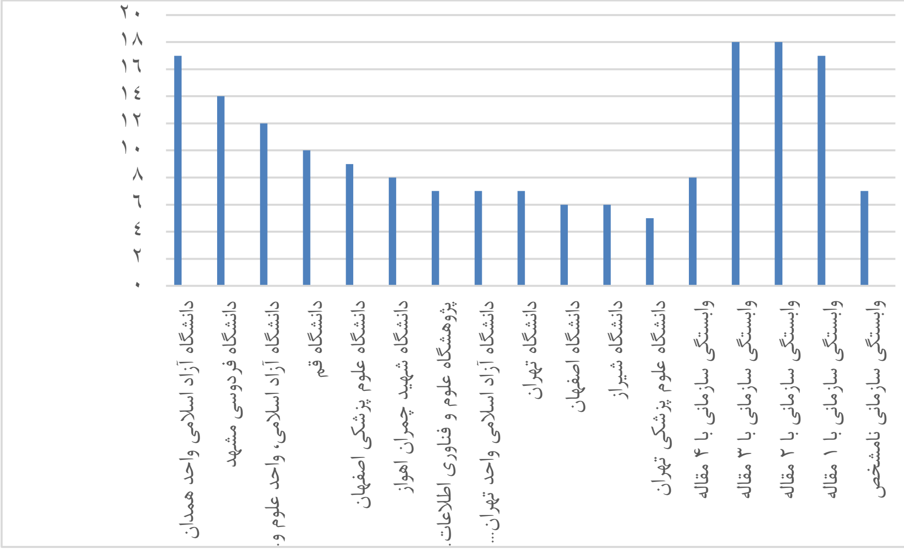
نمودار شماره ۴، مرتبه علمی نویسندگان مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۴. مرتبه علمی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

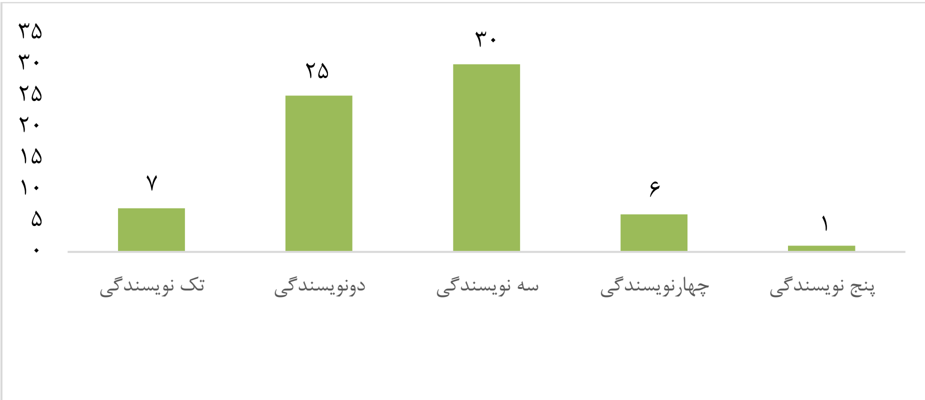
همان‌طور که از نتایج نمودار ۴، برمی‌آید مرتبه علمی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی به‌ترتیب بیشترین نویسندگان دارای مرتبه علمی کارشناسی ارشد و کمترین دارای مرتبه علمی مربی می‌باشند. بنابراین بیشترین مرتبه علمی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی به‌ترتیب کارشناسی ارشد ۳۹ نفر، استادیار ۳۷ نفر و دانشجوی کارشناسی ارشد با ۱۹ نفر بوده و در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً ۱۷ نفر از نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر فاقد مرتبه علمی بودند.

در نتایج نمودار ۵، وابستگی سازمانی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد که به‌ترتیب دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان با ۱۷ بار، دانشگاه فردوسی مشهد با ۱۴ بار و دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران با ۱۲ بار به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. به‌علت زیاد بودن وابستگی سازمانی نویسندگان با ۱، ۲، ۳ و ۴ بار تکرار از نوشتن اسامی آن مراکز خودداری گردید. ضمناً تعداد ۷ نفر از نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر فاقد وابستگی سازمانی بودند.

نمودار ۵. وابستگی سازمانی فعال‌ترین نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

نمودار شماره ۶، الگوی نویسندگی نویسندگان مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

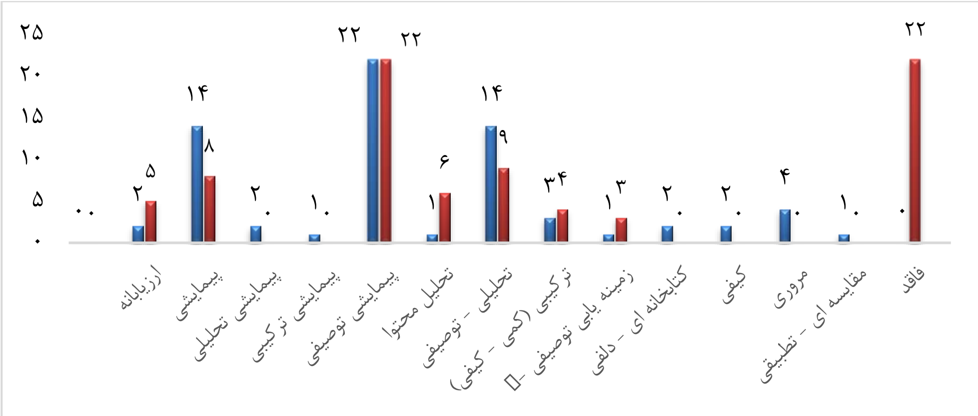

نمودار ۶. الگوی نویسندگی نویسندگان مقالات کتابخانه‌های دیجیتالی

نتایج نمودار ۶، تنوع الگوی نویسندگی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. الگوی سه نویسندگی با ۳۰ مقاله، دو نویسندگی با ۲۵ مقاله و الگوی تک نویسندگی با ۷ مقاله به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و بقیه در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند.

نتایج نشان داد که فصلنامه دانش‌شناسی با فراوانی ۱۷، فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات با فراوانی ۱۲ و فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی با فراوانی ۵، فعال‌ترین نشریات، در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال بوده و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند.

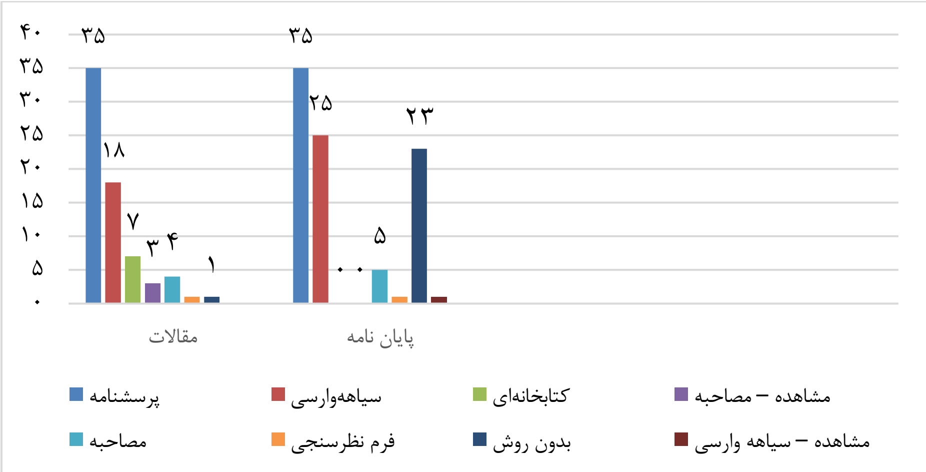
نمودار شماره ۷، نوع روش پژوهش در مقالات و پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۷. نوع روش پژوهش در مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

نتایج نمودار ۷، نوع پژوهش به‌کاررفته در مقاله‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. پژوهش پیمایشی ـ توصیفی با فراوانی ۲۲، تحلیلی ـ توصیفی با فراوانی ۱۴، پیمایشی با فراوانی ۱۴ و مروری با فراوانی ۴ به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر انواع پژوهش در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. از طرف دیگر، نتایج نمودار ۷، انواع پژوهش به‌کاررفته در پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد. نوع پژوهش «پیمایشی توصیفی» با فراوانی ۲۲، تحلیلی ـ توصیفی با فراوانی ۹ و پیمایشی با فراوانی ۸ دارای بیشترین فراوانی بوده و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر انواع پژوهش‌ها در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ضمناً تعداد ۲۲ چکیده از پایان‌نامه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر، فاقد «نوع پژوهش» بودند.

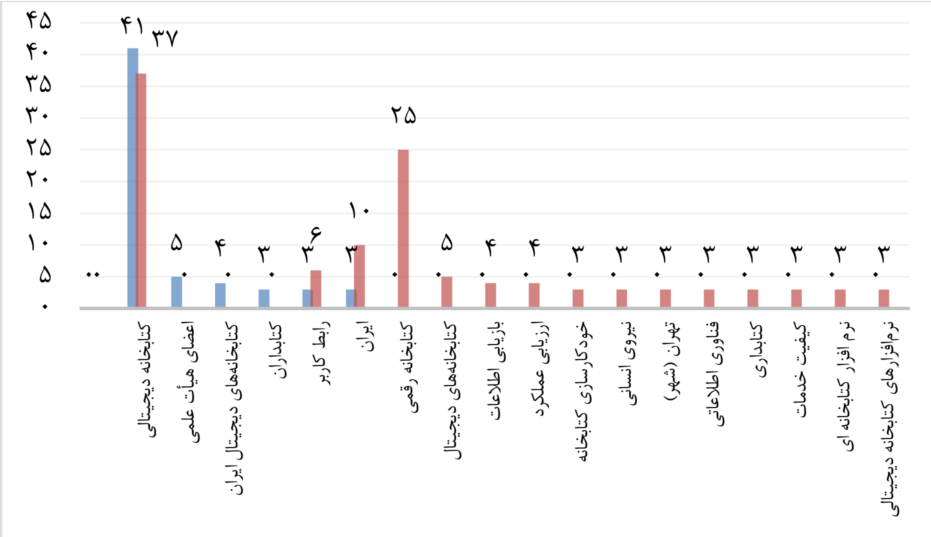
نمودار شماره ۸، ابزار گردآوری داده‌های مقالات و پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۸. ابزار گردآوری داده‌های مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه دیجیتالی

نتایج نمودار ۸، ابزار گردآوری داده‌های مقالات حوزه کتابخانه دیجیتالی در پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. پرسشنامه با فراوانی ۳۵، سیاهه وارسی با فراوانی ۱۸ و کتابخانه‌ای با فراوانی ۷ به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر ابزارهای گردآوری داده‌ها در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ضمناً یک مقاله از مقالات مورد بررسی در پژوهش حاضر فاقد ابزار گردآوری داده بود. از طرف دیگر نتایج نمودار ۸، ابزار گردآوری داده‌ها در پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد. پرسشنامه با فراوانی ۳۵، سیاهه وارسی با فراوانی ۱۵ و مصاحبه با فراوانی ۵ دارای بیشترین فراوانی بوده و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً ۲۳ چکیده پایان‌نامه فاقد ابزار گردآوری داده‌ها بودند.

نمودار شماره ۹، کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده مقالات و پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

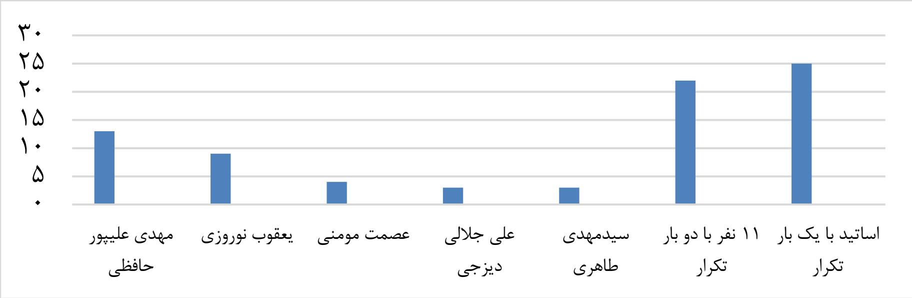

نمودار ۹، کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه دیجیتالی

نتایج نمودار ۹، کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده مقالات حوزه کتابخانه دیجیتالی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. از ۳۱۱ کلیدواژه، کتابخانه دیجیتالی با فراوانی ۴۱، اعضای هیئت‌علمی با فراوانی ۵ و کتابخانه‌های دیجیتال ایران با فراوانی ۴، به‌ترتیب کلیدواژه‌هایی هستند که بیشتر تکرار شده بودند و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر کلیدواژه‌ها در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ضمناً به‌علت زیاد بودن کلیدواژه‌های پژوهش حاضر، از آوردن تمامی آن‌ها خودداری گردید. همچنین بعضی از کلیدواژه‌ها با دو بار تکرار با فراوانی ۴۴ و بعضی با یک بار تکرار با فراوانی ۲۰۸ در چکیده مقاله‌های پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفته بودند. از طرف دیگر، نتایج نمودار ۹، کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد. از ۴۷۸ کلیدواژه استفاده شده در چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، کتابخانه‌های دیجیتالی با فراوانی ۳۷، کتابخانه رقمی با فراوانی ۲۵ و ایران با فراوانی ۱۰، بیشترین فراوانی را داشتند و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر کلیدواژه‌ها در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ضمناً از کلیدواژه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر، ۲۹۷ کلیدواژه فقط یک بار و ۳۱ کلیدواژه دو بار تکرار شده بودند که به‌علت زیاد بودن کلیدواژه‌ها از ذکر کردن آن‌ها خودداری گردید.

نتایج نشان داد که مقطع تحصیلی نویسندگان پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد با فراوانی ۷۴ (۹۳/۶۷ درصد) و مقطع تحصیلی دکتری با فراوانی ۵ (۶/۳۳ درصد) بوده که نویسندگان مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد بیشتر از دکتری می‌باشد.

نمودار شماره ۱۰، فعال‌ترین اساتید راهنما پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

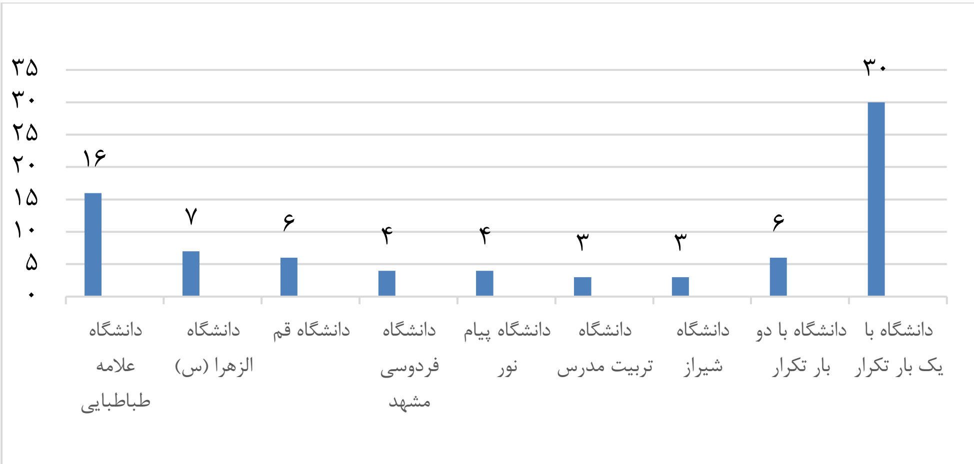

نمودار ۱۰. فعال‌ترین اساتید راهنما پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

نتایج نمودار ۱۰، فعال‌ترین اساتید راهنما پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد که مهدی علیپور حافظی با فراوانی ۱۳، یعقوب نوروزی با فراوانی ۹ و عصمت مومنی با فراوانی ۴ دارای بیشترین فراوانی بوده و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. ضمناً به‌علت زیاد بودن اساتید راهنما با یک بار تکرار و دو بار تکرار، از ذکر اسامی آن‌ها خودداری شد.

نتایج نشان داد که بعضی از پایان‌نامه‌ها استاد مشاور نداشتند. بنابراین فقط فعال‌ترین اساتید مشاور به‌ترتیب عصمت مومنی با ۶ بار، مهدی علیپور حافظی با ۵ بار و میترا صمیعی، امیر غایبی، هادی شریف مقدم و موسی مجیدی با ۳ بار بودند و از ذکر اساتید مشاور با ۱ و ۲ بار تکرار خودداری شد.

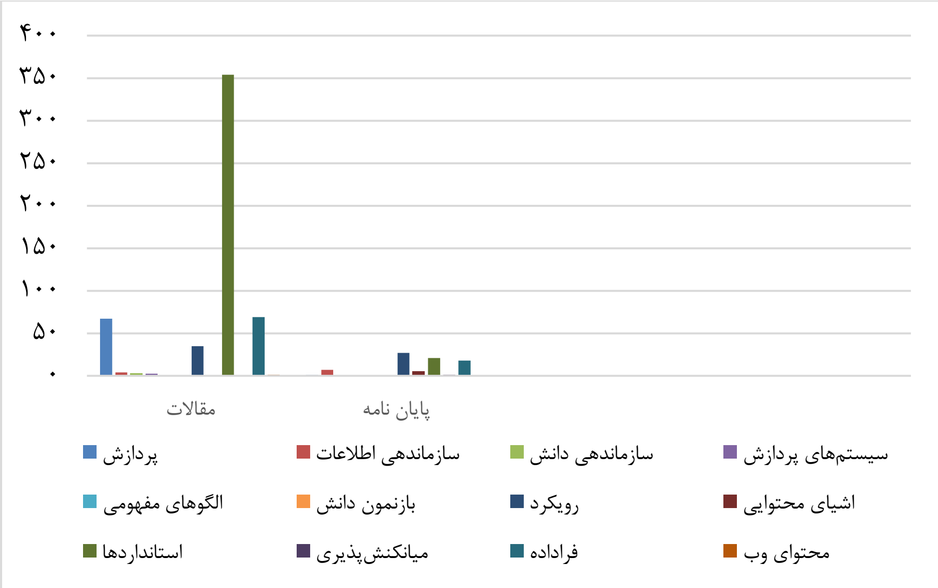
نمودار شماره ۱۱، فعال‌ترین دانشگاه‌ها را در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی نشان می‌دهد.

نمودار ۱۱. فعال‌ترین دانشگاه‌ها در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

نتایج نمودار ۱۱، فعال‌ترین دانشگاه‌ها در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد. دانشگاه علامه طباطبایی با فراوانی ۱۶، دانشگاه الزهرا (س) با فراوانی ۷ و دانشگاه قم با فراوانی ۶، به‌ترتیب بیشتر مشارکت را در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را داشتند و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً با توجه به اینکه اسامی بعضی از مراکز دانشگاهی فقط یک بار یا دو بار تکرار گردیده بود از ذکر اسامی آن‌ها خودداری گردید.

نمودار شماره ۱۲، کلیدواژه‌های مورد بررسی در محورهای موضوعی در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۱۲. کلیدواژه‌های مورد بررسی در محورهای موضوعی حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی ایران

نتایج نمودار ۱۲، تعداد فراوانی (تکرار شدن) کلیدواژه‌های محورهای موضوعی حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی ایران را در مقالات و چکیده پایان‌نامه‌هایی که موضوع آن‌ها کتابخانه‌های دیجیتالی بوده، نشان می‌دهد. کلیدواژه استانداردها با فراوانی ۳۷۵، فراداده با فراوانی ۸۷ و پردازش با فراوانی ۶۸ دارای بیشترین فراوانی بوده و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً فراوانی بعضی از کلیدواژه‌ها در متن مقالات بیشتر از چکیده پایان‌نامه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر می‌باشد. همچنین بعضی از کلیدواژه‌ها مانند الگوهای مفهومی و بازنمون دانش فاقد فراوانی بودند و با جستجو در متن مقالات و چکیده پایان‌نامه‌های مورد بررسی، یافت نشدند.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در مجموع از ۱۴۸ منبع مورد بررسی، (۶۹ عنوان مقاله و ۷۹ عنوان پایان‌نامه) در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، جنسیت نویسندگان مقالات بیشتر مرد بود ولی در پایان‌نامه‌ها حوزه مورد بررسی، بیشتر نویسندگان را زنان تشکیل می‌دهند. از لحاظ سال انتشار مقاله و ارائه پایان‌نامه، به‌علت ناقص بودن اطلاعات کتابشناختی بعضی از پایان‌نامه‌ها و مقالات نشریات طی سال‌های مختلف، از جامعه آماری پژوهش حذف شدند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که یعقوب نوروزی، مهدی علیپور حافظی و رحمت‌الله فتاحی جزء پرکارترین و فعال‌ترین نویسندگان حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران محسوب می‌شوند. این یافته با یافته‌های پژوهش شیخ‌شعاعی و همکاران (۱۳۹۲)، شاهرخی (۱۳۹۳)، رمضانی (۱۳۹۳) و نوروزی و خدادادشهری (۱۳۹۵) همخوانی دارد.

همان‌طور که از نتایج پژوهش برمی‌آید مرتبه علمی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی بیشتر دارای مرتبه علمی کارشناسی ارشد بوده که این یافته از پژوهش حاضر، با یافته‌های پژوهش رمضانی (۱۳۹۳) که نشان داد سهم دارندگان مدرک کارشناسی ارشد از نظر مدرک تحصیلی در انتشارات علمی بیشتر بوده است، همخوانی دارد. ضمناً ۱۷ نفر از نویسندگان مقالات در پژوهش حاضر، فاقد مرتبه علمی بودند که ضرورت دارد مسئولان نشریات، هنگام پذیرش مقاله، این اطلاعات را هم در مقاله درج کنند.

نتایج پژوهش نشان داد که در مجموع برای انتشار مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی ۱۷۶ دانشگاه و مرکز علمی و پژوهشی مشارکت داشته‌اند که وابستگی سازمانی بیشتر نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی متعلق به دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران بوده که این یافته با یافته‌های پژوهش شاهرخی (۱۳۹۳) و رمضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. شاید یکی از دلایل این امر، وجود اساتید راهنمایی باشد که در مسیر انتخاب موضوع پژوهش اعم از مقاله و پایان‌نامه بخصوص برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشجویان را به‌سوی این حوزه سوق داده‌اند. ضمناً در پژوهش حاضر، بعضی از نویسندگان، فاقد وابستگی سازمانی بودند که ضروری است مسئولان نشریات، هنگام پذیرش مقاله، این نکته به‌ظاهر کوچک ولی بسیار مهم را هم مدنظر داشته باشند.

تنوع الگوی نویسندگی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر نشان داد که الگوی سه نویسندگی با ۳۰ مقاله بیشترین فراوانی را داشته و بیشتر به‌صورت گروهی مشارکت علمی داشته‌اند. این یافته با یافته‌های پژوهش ملک‌محمدی و حاجی زین‌العابدینی (۱۳۹۵) و لیو و همکاران (۲۰۰۵) همخوانی داشته ولی با یافته‌های پژوهش رمضانی (۱۳۹۳) (همکاری علمی در بین پژوهشگران حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی ایران خیلی پایین است)، طاهری، گلینی‌مقدم و جعفری (۱۳۹۷)، سینق، میتال و احمد (۲۰۰۷)، چاندراشکارای و همکاران (۲۰۱۰) (الگوی نویسنده‌ای تک

نویسنده‌ای) و هان و همکاران (۲۰۱۴) (الگوی نویسنده‌ای دونویسنده‌ای) همخوانی ندارد.

همان‌طور که از نتایج پژوهش برمی‌آید فعال‌ترین نشریات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال، فصلنامه دانش‌شناسی، فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات و فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی در رتبه‌های اول تا سوم نشریات منتشرکننده مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی قرار گرفته‌اند. این یافته با یافته‌های پژوهش رمضانی و علیپور حافظی (۱۳۹۲) و شیخ‌شعاعی و همکاران (۱۳۹۲) نیز این نشریات را در انتشار مقالات فارسی حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی جزء نشریات فعال قلمداد کرده‌اند.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بیشترین نوع پژوهش به‌کاررفته در مقاله‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر، پیمایشی ـ توصیفی بوده است که در پیشینه‌های پژوهش حاضر به این نکته اشاره‌ای نشده است.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که بیشترین ابزار گردآوری داده‌های مقالات حوزه کتابخانه دیجیتالی در پژوهش حاضر، پرسشنامه بوده است که در پیشینه‌های پژوهش حاضر به این نکته اشاره‌ای نشده است.

نتایج نشان داد که بیشترین کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر از ۳۱۱ کلیدواژه، بیشترین مربوط به کلیدواژه کتابخانه دیجیتالی بوده است که این یافته از یافته‌های پژوهش، با یافته‌های پژوهش رمضانی (۱۳۹۳)، سهیلی (۱۳۹۷)، احمد، مینگ و رافی (۲۰۱۸)، شکلا و ورما (۲۰۱۹) و ویزاخی، کومبار و شیواراما (۲۰۲۰) همخوانی دارد ولی با یافته‌های پژوهش عربی (۱۳۹۴) همخوانی ندارد.

همان‌طور که از نتایج پژوهش برمی‌آید در بررسی مقالات و چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، مجموع فراوانی کلیدواژه مدیریت دانش بسیار پایین بوده که این یافته از پژوهش با یافته‌های پژوهش شیخ‌شعاعی و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی داشته است. زیرا آن‌ها در پژوهش خود دریافتند در وب‌سایت‌های کتابخانه‌های دیجیتالی منتخب در ایران معیارهای مدیریت (سازماندهی) دانش به‌طور مطلوبی به‌کار گرفته نشده‌اند که از ناسازگاری آن‌ها با اصول، ضوابط و استانداردها سرچشمه می‌گیرد.

یافته‌های پژوهش نشان داد که در بررسی مقالات و چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، مجموع فراوانی کلیدواژه میانکنش‌پذیری بسیار پایین بوده که این یافته با یافته‌های پژوهش رمضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. زیرا در پژوهش خود به این نتیجه رسید که از جمله مقوله‌های موضوعی که در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی کمتر به آن‌ها پرداخته شده است می‌توان به میانکنش‌پذیری (نحوی/ معنایی) و اشتراک دانش اشاره کرد.

نتایج نشان داد که بیشترین تاریخ ارائه پایان‌نامه‌های کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مختلف، سال ۱۳۹۰ با فراوانی ۱۵، بوده است و از طرف دیگر، به‌علت ناقص بودن اطلاعات کتابشناختی بعضی از پایان‌نامه‌ها، طی سال‌های مختلف، از جامعه آماری پژوهش حذف شدند. بنابراین لازم است اساتید راهنما

بایستی دستوراتی در این زمینه اتخاذ نمایند تا این مشکل به‌وجود نیاید.

نتایج نشان داد که جنسیت بیشتر نویسندگان پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی زن بوده است که این یافته از یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش رمضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. زیرا به نتیجه رسید که پژوهشگران زن بیشتر تمایل داشته‌اند تا موضوع پایان‌نامه خود را در حوزه‌های موضوعی کتابخانه دیجیتالی انتخاب نمایند.

یافته‌های پژوهش نشان داد که مقطع تحصیلی نویسندگان پایان‌نامه‌ها، همانند مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد بوده است که این یافته با یافته‌های پژوهش رمضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. زیرا به این نتیجه رسید که سهم دارندگان مدرک کارشناسی ارشد از نظر مدرک تحصیلی در انتشارات علمی بیشتر بوده است.

نتایج نشان داد که فعال‌ترین اساتید راهنما پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، یعقوب نوروزی و عصمت مومنی و علی جلالی دیزجی و سیدمهدی طاهری دارای بیشترین فراوانی بوده است که این یافته با یافته‌های پژوهش شیخ‌شعاعی و همکاران (۱۳۹۲)، شاهرخی (۱۳۹۳)، رمضانی (۱۳۹۳) و نوروزی و خدادادشهری (۱۳۹۵) همخوانی دارد. ضمناً بعضی از پایان‌نامه‌ها استاد مشاور نداشتند. بنابراین فقط فعال‌ترین اساتید مشاور به‌ترتیب عصمت مومنی با ۶ بار، مهدی علیپور حافظی با ۵ بار و میترا صمیعی با ۳ بار بودند.

نتایج نشان داد که فعال‌ترین دانشگاه‌ها در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشگاه الزهرا (س) و دانشگاه قم بیشتر مشارکت را در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را داشتند که این یافته با یافته‌های پژوهش رمضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. زیرا در پژوهش خود، این دانشگاه‌ها را جزو دانشگاه‌های فعال در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی قلمداد کرده بود.

یافته‌های پژوهش نشان داد که از ۴۷۸ کلیدواژه استفاده شده در چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، «کتابخانه‌های دیجیتالی» بیشترین فراوانی را داشته که این یافته با یافته‌های پژوهش رمضانی (۱۳۹۳) و سهیلی (۱۳۹۷)، احمد، مینگ و رافی (۲۰۱۸)، شکلا و ورما (۲۰۱۹) و ویزاخی، کومبار و شیوارام (۲۰۲۰) همخوانی دارد ولی با یافته‌های پژوهش عربی (۱۳۹۴) همخوانی ندارد.

نتایج نشان داد که در پایان‌نامه‌های مورد بررسی در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، بیشتر از پژوهش پیمایشی توصیفی و از پرسشنامه به‌عنوان نوع پژوهش و ابزار گردآوری داده‌ها استفاده کرده بودند. ضمناً تعداد ۲۲ پایان‌نامه فاقد نوع پژوهش و ۲۳ پایان‌نامه فاقد ابزار گردآوری داده‌ها بودند. بنابراین ضروری است که این نکات مهم را در چکیده پایان‌نامه‌ها قید بنمایند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که فراوانی کلیدواژه‌های محورهای موضوعی حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در مقالات و چکیده پایان‌نامه‌هایی را که موضوع آن‌ها کتابخانه‌های دیجیتالی بوده، نشان می‌دهد. کلیدواژه استانداردها با فراوانی ۳۷۵، فراداده با فراوانی ۸۷ و پردازش با فراوانی ۶۸ دارای بیشترین

فراوانی بوده و به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً فراوانی بعضی از کلیدواژه‌ها در متن مقالات بیشتر از چکیده پایان‌نامه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر می‌باشد. همچنین بعضی از کلیدواژه‌ها مانند الگوهای مفهومی و بازنمون دانش فاقد فراوانی بودند و با جستجو در متن مقالات و چکیده پایان‌نامه‌های مورد بررسی، یافت نشدند. بنابراین ضروری است که روی بعضی از کلیدواژه‌هایی که فاقد فراوانی است بیشتر پژوهش صورت گیرد.

ارزیابی کلی پژوهش‌های حوزه کتابخانه دیجیتالی در کشور، (۷۹ عنوان پایان‌نامه و ۶۹ عنوان مقاله) در یک دهه یعنی از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۷ نشانگر این است که انتشارات این حوزه گستردگی زیادی پیدا کرده است. بسیاری از مقالات منتشر شده در مجلات حاصل طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های دانشجویی بوده‌اند و این موضوع نشان می‌دهد که در این دهه یکی از موضوعات برجسته و پربسامد پژوهشی در دانشگاه‌های کشور، حوزه کتابخانه دیجیتال بوده است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که برخی از کلیدواژه‌های موضوعی مانند سازماندهی دانش، سیستم‌های پردازش، الگوهای مفهومی، بازنمون دانش، میانکنش‌پذیری و محتوای وب به‌ترتیب یا کمتر به این حوزه پرداخته شده یا اصلاً به این حوزه‌های موضوعی در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال نپرداخته‌اند.

با توجه به اهمیت مبانی نظری در هر رشته علمی و اهمیت وجود نیروی متخصص در حوزه خدمات کتابخانه دیجیتالی و نیازهای کاربران در استفاده از این حوزه‌های موضوعی، پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران و متخصصان حوزه کتابخانه دیجیتالی در ایران به مباحثی که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، اهمیت بیشتری بدهند و پژوهش‌های بیشتری بر روی این موضوعات صورت گیرد. با توجه به اینکه این پژوهش بر روی مسائل کتابسنجی پژوهش‌های کتابخانه دیجیتال تمرکز کرده بود و وارد محتوای آثار منتشر شده نشده است، پیشنهاد می‌شود در پژوهشی به تحلیل محتوای پژوهش‌های حوزه کتابخانه دیجیتال پرداخته شود.

منابع

رمضانی، هادی (۱۳۹۳). ترسیم نقشه علمی مطالعات کتابخانه‌های دیجیتالی بین آثار منتشر شده در ایران از آغاز تا پایان سال ۱۳۹۲. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

رمضانی، هادی؛ علیپور حافظی، مهدی (۱۳۹۲). ترسیم نقشه علمی حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی بر اساس مقالات منتشر شده در نشریات علمی ـ پژوهشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی بین سال‌های ۱۳۸۲- ۱۳۹۱. در مهدی علیپور حافظی و میترا آذرمیدختیان (ویراستاران)، *مجموعه مقالات نخستین کنفرانس ملی کتابخانه دیجیتالی: یک دهه کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران با نگاهی به آینده*. تهران، ۹ بهمن (صص. ۵۶-۳۷). تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.

رمضانی، هادی؛ علیپور حافظی، مهدی؛ مومنی، عصمت (۱۳۹۷). جستاری بر دو دهه مطالعات جامعه علمی کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران: پدیده جهان کوچک. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۴(۲)، ۶۰ -۱۹. https://dx.doi.org/10.22091/stim.2018.3214.1212

سهیلی، عزیز (۱۳۹۷). *ترسیم ساختار علمی حوزهٔ کتابخانه‌های دیجیتال در پایگاه وب آو ساینس با استفاده از روش هم‌واژگانی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه قم، قم.

شاهرخی، پریسا (۱۳۹۳). *تحلیل شبکه استنادی مطالعات کتابخانه دیجیتالی منتشر شده در ایران تا سال ۱۳۹۲*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه قم، قم.

شیخ‌شعاعی، فاطمه؛ جدیدی، زهرا؛ رحیمی، ندا؛ مسعودی، فاطمه (۱۳۹۲). بررسی روند پژوهش در حوزه کتابخانه دیجیتال در مجلات ایرانی. در مهدی علیپور حاظی و میترا آذرمیدختیان (ویراستاران)، *مجموعه مقالات نخستین کنفرانس ملی کتابخانه دیجیتالی: یک دهه کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران با نگاهی به آینده*. تهران، ۹ بهمن (صص. ۶۶-۵۷). تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.

طاهری، پروین؛ گلینی مقدم، گلنسا؛ جعفری، حسن (۱۳۹۷). کتابخانه دیجیتال در وب آو ساینس: تحلیل مقاله‌های علمی جهان با تأکید بر جایگاه ایران. *مجله علم‌سنجی کاسپین*، ۵(۱)، ۳۸-۲۸. http://dx.doi.org/10.22088/cjs.5.1.28

عباداله عموقین، جعفر؛ جعفری فر، نیره (۱۳۹۳). بررسی تحلیلی انتشارات علمی تولید شده در حوزه سیستم‌های اطلاعاتی در پایگاه وب‌آو ساینس (آی. اس. آی) طی سال‌های ۲۰۰۴ الی ۲۰۱۴. *نخستین کنفرانس ملی سیستم‌های اطلاعاتی*، تهران، دانشگاه تهران، ۱-۱۳.

عربی، سمیرا. (۱۳۹۴). *ترسیم نقشه دانش مطالعات کتابخانه دیجیتالی بر اساس کنفرانس‌های بین‌المللی (۲۰۰۰-۲۰۱۳)*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه قم، قم.

علیپور حافظی، مهدی (۱۳۸۶). کتابخانه‌های دیجیتالی. *کتاب ماه کلیات*، ۱۰(۹ و ۸)، ۲۱-۱۶. بازیابی شده در ۱۱ آبان ۱۳۹۸ /http://ensani.ir/fa/article/300704

غفاری، سعید؛ غلامحسینی، محبوبه؛ جعفری‌فر، نیره (۱۳۹۶). بررسی تحلیلی برونداد علمی جهان در حوزه کتابخانه دیجیتالی در پایگاه اطلاعاتی Web of Science طی سال‌های ۱۹۹۲ – ۲۰۱۵. *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، ۳(۶) ۶۲-۴۳. https://dx.doi.org/10.22070/rsci.2017.508

ملک محمدی، سعید و حاجی زین‌العابدینی، محسن (۱۳۹۵). تحلیل استنادی مقالات دوفصلنامه علمی ـ پژوهشی مطالعات کتابداری و علم اطلاعات. *مجله علم‌سنجی کاسپین*، ۳(۲) ۴۷-۳۸. http://dx.doi.org/10.22088/cjs.3.2.38

نوروزی، یعقوب؛ خدادادشهری، نیره (۱۳۹۵). تحلیل استنادی و محتوایی بروندادهای حوزه کتابخانه دیجیتال در ایران (با تأملی بر مباحث مالکیت فکری). *مقاله ارائه شده در دومین کنفرانس ملی کتابخانه دیجیتالی: مالکیت فکری*. ۴ اسفند. تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.

نوروزی، یعقوب؛ سلطانعلی دستجردی، حمیده (۱۳۹۴). الویت‌های مورد انتظار کاربران از صفحه رابط کاربر کتابخانه دیجیتالی مورد مطالعه: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۶(۲)، ۵۲-۳۹. بازیابی شده در ۲۲ بهمن ۱۳۹۸ از: http://nastinfo.nlai.ir/article_329_fc333de0b9e5303f0f8fd5a02153ec2d.pdf

Ahmad, K., Ming, Z. J., & Rafi, M. (2018). Assessing the digital library research output: bibliometric analysis from 2002 to 2016. *The Electronic Library,36*(4), 696-704. https://doi.org/10.1108/EL-02-2017-0036

Chandrashekarai, M., Mulla, K. R., & Harinarayana, N. S., Ramachandra, B. H. R. (2010). Bibliometric analysis of literature published in Emerald publications on digital Libraries. *International Journal of Library Science*, *1*(J10), 20-29. http://www.ceserpublications.com/index.php/IJLS/article/view/114

Han, P., Shi, J., Li, X., Wang, D., Shen, S., & Su, X. (2014). International collaboration in LIS: global trends and networks at the country and institution level. *Scientometrics*, 98(1), 53-72. https://doi.org/10.1007/s11192-013-1146-x

Liu, X., Bollen, J., Nelson, M. L., & Van de Sompel, H. (2005). Co-authorship networks in the digital library research community. *Information Processing & Management*, 41(6), 1462-1480. http://dx.doi.org/10.1016/j.ipm.2005.03.012

Singh, G., Mittal, R., & Ahmad, M. (2007). A bibliometric study of literature on digital libraries. *The Electronic Library*, 25(3), 342-348. http://dx.doi.org/10.1108/02640470710754841

Shukla, R., & Verma, M. K. (2019). Digital library research in India during 1989-2018: A scientometric analysis based on Scopus database. *Journal of Information & Systems Management*, 9(2), 62-73. http://dx.doi.org/10.6025/jism/2019/9/2/62-73

Visakhi, P., Kumbar, B., & Shivaram, J. (2020). Research on Digital Libraries: A Scientometric Assessment of India’s Publications during 2000-19. *Journal of Indian Library Association, 56(2), 62-74*. https://www.ilaindia.net/jila/index.php/jila/article/view/643